

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBILMIY JURNALI

Vol. 6 Issue 07 | pp. 49-56 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

YASHIL BUXGALTERIYA (GREEN ACCOUNTING) VA ESG HISOBOTLARI: RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK VOSITALARI

Nematullayev Hamidullo Azizillo o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

“Buxgalteriya hisobi va audit” yo'nalishi talabasi

Annotatsiya. Maqolada raqamli iqtisodiyot va global iqlim o'zgarishlari sharoitida yashil buxgalteriya (Green Accounting) tizimini joriy etish va ESG (Environmental, Social, Governance) hisobotlarining nazariy-uslubiy hamda amaliy asoslari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining real sektorida korxonalarning barqaror rivojlanish ko'rsatkichlarini oshirish, xalqaro investitsiyalarni jalb qilishda ESG hisobotlarining transformatsion roli ochib berildi. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS S1 va IFRS S2) talablarini milliy amaliyotga integratsiya qilish, ekologik audit tizimini takomillashtirish va institutsional risklarni pasaytirish yuzasidan ilmiy va amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: Yashil buxgalteriya, ESG hisobotlari, barqaror rivojlanish, ekologik audit, IFRS S1/S2, korporativ ijtimoiy mas'uliyat, yashil investitsiyalar.

Аннотация. В статье исследованы теоретико-методологические и практические основы внедрения системы зеленого бухгалтерского учета (Green Accounting) и формирования ESG-отчетности в условиях цифровой экономики и глобальных климатических изменений. В ходе исследования раскрыта трансформационная роль ESG-отчетности в повышении показателей устойчивого развития предприятий реального сектора экономики Республики Узбекистан и привлечении международных инвестиций. Разработаны научно обоснованные и практико-ориентированные предложения по интеграции требований Международных стандартов финансовой отчетности (IFRS S1 и IFRS S2) в национальную практику, совершенствованию системы экологического аудита и снижению институциональных рисков.

Ключевые слова: зеленый бухгалтерский учет, ESG-отчетность, устойчивое развитие, экологический аудит, IFRS S1, IFRS S2, корпоративная социальная ответственность, зеленые инвестиции.

Abstract. This article examines the theoretical, methodological, and practical foundations for implementing the Green Accounting system and ESG (Environmental, Social, and Governance) reporting in the context of the digital economy and global climate change. The study reveals the transformative role of ESG reporting in enhancing the sustainable development performance of enterprises in the real sector of the economy of the Republic of Uzbekistan and in attracting international investment. Based on the research findings, scientific and practical recommendations are proposed for integrating the requirements of the International Financial Reporting Standards

(IFRS S1 and IFRS S2) into national practice, improving the environmental audit system, and mitigating institutional risks.

Keywords: *Green Accounting, ESG reporting, sustainable development, environmental audit, IFRS S1, IFRS S2, corporate social responsibility, green investments.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasida milliy iqtisodiyotni xalqaro integratsiya jarayonlarining jadallashuvi, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, ekologik xavfsizlikni mustahkamlash hamda investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish masalalari korporativ boshqaruv va moliyaviy hisobot tizimlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirishni taqozo etmoqda. Jahon iqtisodiyotida iqlim o'zgarishlari, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, uglerodlarni qisqartirish hamda korxonalar faoliyatining ekologik va ijtimoiy ta'sirini kompleks baholashga bo'lgan ehtiyojning ortib borishi natijasida yashil buxgalteriya (Green Accounting) va ESG (Environmental, Social, Governance) hisobotlari korporativ moliyaviy boshqaruvning ajralmas tarkibiy qismiga aylanmoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va raqamli platformalarning rivojlanishi ESG ma'lumotlarini shakllantirish, monitoring qilish va manfaatdor tomonlarga ishonchli tarzda taqdim etish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirmoqda.

Mamlakatimizda ham ekologik barqarorlikni ta'minlash va "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi PQ-4477-son qarori[1] bilan iqtisodiyot tarmoqlarida energiya samaradorligini oshirish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, ekologik xavfsizlikni kuchaytirish, issiqxona gazlarini kamaytirish hamda "yashil" investitsiyalarni keng jalb etish bo'yicha kompleks vazifalar belgilab berilgan. Mazkur strategiyada iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida zamonaviy boshqaruv mexanizmini joriy etish, ekologik ko'rsatkichlarning shaffofligini ta'minlash va xalqaro standartlarga mos korporativ hisobot tizimini shakllantirish ustuvor vazifalar qatoriga kiritilgan.

Shu nuqtai nazardan, korxonalar faoliyatida yashil buxgalteriya tamoyillarini joriy etish, ekologik xarajatlar va ekologik majburiyatlarni moliyaviy hisobotlarda to'liq aks ettirish, shuningdek ESG hisobotlarini xalqaro standartlar asosida shakllantirish nafaqat korporativ boshqaruv samaradorligini oshirish, balki xorijiy investorlar ishonchini mustahkamlash, xalqaro kapital bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish hamda korxonalarning uzoq muddatli qiymatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Bugungi kunda xalqaro investorlar investitsiya qarorlarini qabul qilishda moliyaviy natijalar bilan bir qatorda korxonalarning ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv ko'rsatkichlariga ham alohida e'tibor qaratmoqda. Natijada ESG reytinglari va barqaror rivojlanish hisobotlari korporativ risklarni baholash hamda investitsiya resurslarini taqsimlashning asosiy instrumentlaridan biriga aylanmoqda. Yuqoridagilardan kelib chiqib, yashil buxgalteriya va ESG hisobotlarining nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish, ularni xalqaro standartlar talablari asosida milliy amaliyotga integratsiya qilish, ekologik audit tizimini rivojlantirish hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalarning barqaror

rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflarni ishlab chiqish mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Mavzuga doir adabiyotlar sharhi

Xalqaro va mahalliy ilmiy adabiyotlarda yashil buxgalteriya va ESG hisobotlarining nazariy asoslari, ularni amaliyotga joriy etish mexanizmi hamda korporativ qiymatga ta'siri tadqiq etilmoqda. Yashil buxgalteriya konsepsiyasining ilmiy-metodologik asoslari ekologik iqtisodiyot nazariyasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, mazkur yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlarda korxonalarning ekologik xarajatlari, ekologik majburiyatlari va tabiiy kapitaldan foydalanish samaradorligini buxgalteriya hisobida aks ettirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Mualliflar yashil texnologik innovatsiyalar hamda korporativ buxgalteriya axboroti sifati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni bir vaqtning o'zida baholash modeli asosida tadqiq etganlar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yashil texnologik innovatsiyalar korxonalarda axborot shaffofligini, ichki nazorat samaradorligini va moliyaviy hisobotlar sifatini oshiradi, yuqori sifatli buxgalteriya axboroti esa innovatsion faoliyatni rag'batlantiradi [2]. Yuqori sifatli buxgalteriya axboroti boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshiradi, axborot assimetriasini kamaytiradi hamda yashil innovatsiyalarni rivojlantirish uchun qulay institutsional muhit yaratadi. Mualliflar boshqaruv samaradorligi mazkur bog'liqlikni kuchaytirishini, shuningdek, bu ta'sir davlat va xususiy korxonalar hamda ekologik jihatdan yuqori ifloslantiruvchi va boshqa korxonalar kesimida turlicha namoyon bo'lishini ilmiy asoslaydilar [3].

Tadqiqot natijalariga ko'ra, qayta tiklanuvchi energiya iste'moli ulushi ortishi neft narxlarining joriy hisobga salbiy ta'sirini sezilarli darajada kamaytiradi. Mualliflar yashil energetikaga o'tish energiya xavfsizligini mustahkamlashi, tashqi iqtisodiy barqarorlikni oshirishi hamda uzoq muddatli makroiqtisodiy barqaror rivojlanishni ta'minlashning muhim omili ekanligini ilmiy asoslaydilar [4]. Iqtisodchi olimlar yashil boshqaruv amaliyotlari hamda ekologik samaradorlik o'rtasidagi bog'liqlikni Resurslarga asoslangan nazariya (RBV), Institutsional nazariya va TOE (Technology-Organization-Environment) modeli asosida empirik tahlil qilganlar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, rahbariyatning qo'llab-quvvatlashi, institutsional bosim va yashil boshqaruv amaliyotlari ekologik samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Mualliflar korxonalarda yashil innovatsiyalarni joriy etish hamda raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish va ekologik boshqaruv samaradorligini kuchaytirishning muhim omili ekanligini ilmiy jihatdan asoslaydilar [5]. Mualliflar yashil moliyalashtirish manbalarining korxonalar tomonidan yashil obligatsiyalarni chiqarish qaroriga ta'sirini ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalar (SRI) yondashuvi asosida tahlil qilganlar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, bozor kapitallashuvi, bozor likvidligi, korxona hajmi va ekologik texnologik innovatsiyalar yashil moliyalashtirish instrumentlaridan foydalanishni rag'batlantiruvchi asosiy omillar hisoblanadi. Mualliflar ekologik innovatsiyalar investorlar uchun muhim signal vazifasini bajarishi, bu esa yashil investitsiyalarni jalb etish va korxonalarning barqaror rivojlanish strategiyasini amalga oshirish samaradorligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslaydilar [6].

Milliy buxgalteriya hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish hamda barqaror rivojlanish omillarini baholash yo'nalishida iqtisodchi olimlar M.Burt va B.Tursunovlar o'z ilmiy ishlarida korxonalarining ishlab chiqarish jarayonidagi ekologik xarajatlarini to'g'ri kalkulyatsiya qilish hamda rivojlanayotgan bozorlarda yashil buxgalteriyani joriy etish muammolarini o'rganganlar [7]. Mazkur tadqiqotda yashil iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobi va ekologik boshqaruv tizimlarini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Muallifning ta'kidlashicha, korxonalarda ekologik xarajatlar va ekologik majburiyatlarni buxgalteriya hisobida to'liq aks ettirish, ESG tamoyillariga mos hisobotlarni shakllantirish hamda raqamli texnologiyalarni hisob tizimiga integratsiya qilish barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishning muhim omili hisoblanadi [8]. Muallif yashil buxgalteriyani barqaror rivojlanishni ta'minlashning muhim boshqaruv instrumenti sifatida baholab, rivojlangan davlatlar tajribasi asosida O'zbekistonda ekologik xarajatlar va tabiiy resurslardan foydalanish natijalarini buxgalteriya hisobida to'liq aks ettirish zarurligini asoslaydi. Muallifning ta'kidlashicha, ESG hisobotlari, ekologik ko'rsatkichlarning moliyaviy hisobotlarga integratsiyasi hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish korxonalar faoliyatining shaffofligini oshiradi, investorlar ishonchini mustahkamlaydi va barqaror iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi [9].

Yuqorida keltirilgan nazariy manbalar va iqtisodchi olimlarning ilmiy qarashlarini tizimlashtirgan holda ta'kidlash joizki, yashil buxgalteriya va ESG hisobotlari korxonalarining moliyaviy natijalarini baholashning an'anaviy yondashuvlarini ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlar bilan uyg'unlashtiruvchi zamonaviy boshqaruv instrumenti sifatida shakllanmoqda. Xalqaro tadqiqotlarda asosan yashil innovatsiyalar, ekologik boshqaruv, ESG omillarining korporativ qiymatga ta'siri, yashil moliyalashtirish instrumentlari hamda korporativ shaffoflikni oshirish masalalari chuqur o'rganilgan bo'lsa, milliy ilmiy ishlarda ekologik xarajatlarni hisobga olish, xalqaro hisobot standartlarini joriy etish va yashil iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini takomillashtirishning ayrim nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, mantiqiy model yaratish, tarkibiy va funksional tahlil, induksiya va deduksiya hamda ekonometrik modelashtirish usullaridan foydalanilgan. Korxonalarda yashil buxgalteriya tizimining samaradorligini va ESG hisobotlarining xalqaro investitsiyalar oqimiga ta'sirini o'rganish maqsadida xalqaro ESG reyting agentliklari (MSCI, Sustainalytics, Bloomberg) ma'lumotlari hamda O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi va Iqtisodiyot va moliya vazirligining rasmiy statistik ko'rsatkichlaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar

Yashil buxgalteriya an'anaviy buxgalteriyadan farqli o'laroq, faqatgina ichki moliyaviy operatsiyalarni emas, balki korxonaning tashqi muhitga ko'rsatadigan ijobiy va salbiy tashqi ta'sirlarni (externalities) hisobga oladi. Korxonalar tomonidan yashil buxgalteriyani joriy etish uch bosqichda amalga oshiriladi:

- 1) Milliy iqtisodiyot darajasida (makro darajada milliy boylik va kapital integratsiyasi);

2) Korxona darajasida (mikro darajada moliyaviy va boshqaruv buxgalteriyasi tarkibida);

3) Muayyan loyihalar darajasida (ekologik investitsiya loyihalari samaradorligini baholash).

ESG hisobotlari esa yashil buxgalteriya hisobidan olingan ma'lumotlarni tashqi foydalanuvchilar, ya'ni investorlar, davlat organlari, kreditorlar va jamoatchilik uchun tushunarli bo'lgan universal standartlar ko'rinishiga keltiradi. 1-jadval ma'lumotlarining iqtisodiy va tizimli tahlili shuni ko'rsatadiki, an'anaviy korporativ buxgalteriya hisobi bugungi kundagi zamonaviy raqamli va barqaror iqtisodiyot talablariga to'liq javob bera olmaydi, deb o'ylaymiz.

1-jadval

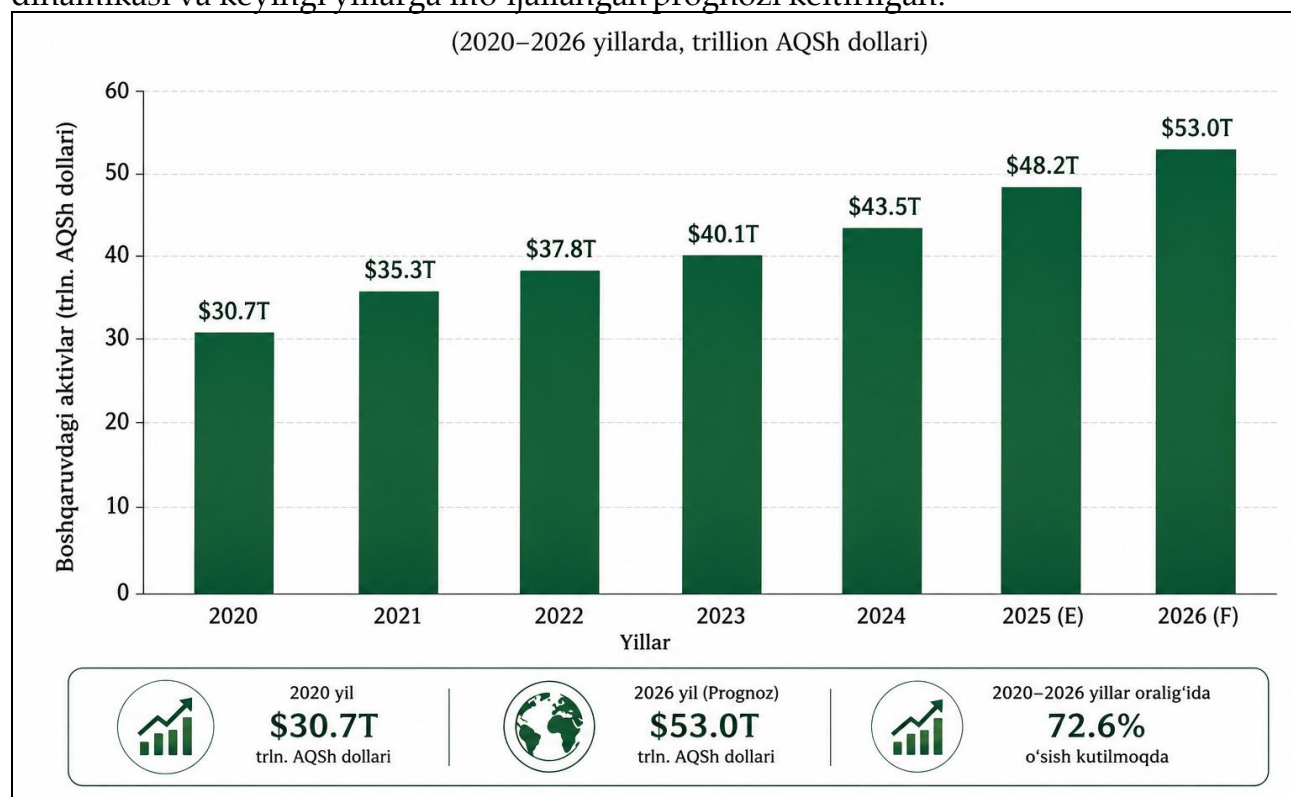
An'anaviy buxgalteriya, Yashil buxgalteriya (Green Accounting) va ESG hisobotlarining qiyosiy tahlili¹

Taqqoslash mezonlari	An'anaviy korporativ hisob	Yashil buxgalteriya (Green Accounting)	ESG hisobotlari tizimi
Asosiy maqsad	Aksiyadorlar va soliq organlari uchun moliyaviy ko'rsatkichlar, foyda va zararlarni aniqlash	Ekologik xarajatlar va kapital eskirishini pul ko'rinishida baholash	Kompaniyaning uzoq muddatli barqarorligini (ESG mezonlari) investorlarga taqdim etish
Ma'lumotlar tavsifi	Faqatgina miqdoriy va moliyaviy (pul shaklidagi) ma'lumotlar	Moliyaviy va natural-fizik ko'rsatkichlar (tonna, kVt/soat, m ³)	Sifat ko'rsatkichlari, indekslar, sertifikatlar va miqdoriy ko'rsatkichlar kombinatsiyasi
Asosiy foydalanuvchilar	Menejerlar, soliq organlari, banklar, an'anaviy investorlar	Ekologik menejerlar, ichki audit, ishlab chiqarish texnologlari	Xalqaro institutsional investorlar, reyting agentliklari, jamoatchilik
Meyoriy standartlar	BHMS (NAS) va IFRS (MHXS) xalqaro qoidalari	EMA (Environmental Management Accounting) yo'riqnomalari	GRI, SASB, TCFD, yangi IFRS S1 va IFRS S2 xalqaro standartlari
Hisobot davriyligi	Har chorakda va yillik majburiy tartibda	Asosan ichki ehtiyojdan kelib chiqib, doimiy monitoring shaklida	Yilda bir marotaba, asosan yillik moliyaviy hisobot tarkibida yoki alohida

¹ Muallif tomonidan tayyorlandi.

O'ylashimizcha, an'anaviy buxgalteriyaning eng zaif jihatlaridan biri, uning ekologik xarajatlar va tabiat resurslarining qadrsizlanishini aks ettirmasligidir. Masalan, agar yirik sanoat korxonasi ishlab chiqarish natijasida daryo suvidan tekin foydalansa va havoni ifloslantirsa, an'anaviy hisobda bu zarar aks etmaydi, aksincha korxonaning sof foydasi sun'iy ravishda yuqori ko'rinadi. Yashil buxgalteriya (Green Accounting) bu kabi muammolarni bartaraf etib, korxonaga nafaqat bevosita xarajatlarni, balki bilvosta ekologik xarajatlarni (masalan, zararli chiqindilarni filtrlash, ekologik soliqlar va atrof-muhitni qayta tiklash xaxiralari) ham alohida hisobvaraqlar tizimida aks ettirish imkonini beradi. ESG hisobotlari esa ushbu ma'lumotlarni yanada barqaror darajaga keltirib, unga ijtimoiy (S) va korporativ boshqaruv (G) mezonlarini qo'shish orqali xalqaro investorlar uchun investitsion jozibadorlik mexanizmini yaratadi. Xalqaro moliya bozorida korxonalarning ESG ko'rsatkichlariga asoslanib investitsiya kiritish hajmi yildan-yilga keskin ortib bormoqda. Global institutsional investorlar (masalan, BlackRock, Vanguard) portfellarini shakllantirishda ESG reytingi past bo'lgan kompaniyalarni moliyalashtirishdan bosh tortmoqdalar.

Quyidagi 1-rasmda global miqyosda ESG tamoyillari asosida boshqarilayotgan jami investitsiya aktivlarining (Assets Under Management - AUM) yillar kesimidagi o'sish dinamikasi va keyingi yillarga mo'ljallangan prognozi keltirilgan.

1-rasm. Global ESG boshqaruvidagi aktivlarning o'sish dinamikasi va prognozi² (trillion AQSh dollarida, 2020-2026 yillar)

1-rasmda aks ettirilgan global tendensiya tahlili shuni ko'rsatadiki, 2020-yilda dunyo bo'yicha ESG mezonlari asosida boshqariladigan aktivlar hajmi 30,7 trillion AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 43,5 trillion dollarga yetdi. Biz

²<https://www.pwc.com/id/en/media-centre/press-release/2025/english>

tomondan amalga oshirilgan trend prognozlariga ko'ra, 2026-yil yakuniga borib global ESG aktivlari hajmi 53,0 trillion dollardan oshishi kutilmoqda. Bu ko'rsatkich butun dunyodagi jami investitsiya aktivlarining qariyb uchdan bir qismini tashkil etadi. Ushbu dinamik o'sish mahalliy ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish korxonalari uchun muhim strategik "signal" hisoblanadi. Agar O'zbekistonning yirik korxonalari (masalan, Navoiy kon-metallurgiya kombinati, O'zbekneftgaz, O'zmetkombinat kabi) xalqaro moliya bozorlaridan arzon va uzoq muddatli "yashil obligatsiyalar" (Green Bonds) jalb qilmoqchi bo'lsa, ularda yashil buxgalteriya va shaffof ESG hisobotlari tizimi mukammal darajada yo'lga qo'yilgan bo'lishi kerak deb hisoblaymiz.

Xulosa va takliflar

Respublikamiz amaliyotida yashil buxgalteriya hisobini yuritishning metodologik asoslari, ekologik aktiv va majburiyatlarni baholash mexanizmi, ESG indikatorlarini moliyaviy hisobotlar bilan integratsiya qilish, ekologik auditning institutsional mexanizmini rivojlantirish hamda IFRS S1 "General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information" va IFRS S2 "Climate-related Disclosures" talablarini milliy hisob va hisobot tizimiga joriy etish bo'yicha ilmiy-uslubiy yondashuvlar bosqichma-bosqich shakllanib kelmoqda. Mazkur holat korxonalarining xalqaro barqaror rivojlanish standartlariga moslashuv darajasini takomillashtirish, investitsiyaviy jozibadorligini oshirish va ekologik risklarni boshqarish samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ESG ma'lumotlarini yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilishning avtomatlashtirilgan mexanizmini joriy etish, ekologik xarajatlarni real vaqt rejimida monitoring qilish, korporativ barqarorlik ko'rsatkichlarini raqamli platformalar orqali boshqarish hamda manfaatdor tomonlar uchun shaffof axborot muhitini yaratish bugungi kunning dolzarb ilmiy-amaliy masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun'iy intellekt va analitik platformalardan samarali foydalanish yashil transformatsiya jarayonlarini jadallashtirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yashil buxgalteriya hisobini raqamli iqtisodiyot sharoitida tashkil etishning kompleks metodologiyasi, ekologik aktivlar va ekologik majburiyatlarni baholash hamda ularni moliyaviy hisobot tizimiga integratsiya qilishning uslubiy asoslari yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Ayniqsa, IFRS S1 va IFRS S2 standartlari talablarini milliy buxgalteriya hisobi amaliyotiga bosqichma-bosqich joriy etish, ESG ko'rsatkichlarini raqamli axborot tizimlari orqali avtomatlashtirilgan tarzda shakllantirish, ekologik audit natijalarini korporativ hisobotlar bilan o'zaro integratsiyalash hamda ularning korxonalarining investitsiyaviy jozibadorligi va moliyaviy barqarorligiga ta'sirini baholash bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish zarur. Shuningdek, xalqaro ilmiy manbalarda yashil moliyalashtirish, ESG reytinglari va barqaror rivojlanish ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlik keng empirik ma'lumotlar asosida asoslab berilgan bo'lsa-da, O'zbekiston sharoitida ushbu instrumentlarning amaliy samaradorligini baholash, tarmoqlar kesimida ularning iqtisodiy natijalarga ta'sirini aniqlash hamda korxonalarining raqamli

transformatsiyasi bilan o'zaro bog'liqligini kompleks tadqiq etishga qaratilgan ilmiy izlanishlarni takomillashtirish zarur.

O'tkazilgan ilmiy tadqiqotlar, xalqaro tajriba va statistik tahlillar natijasida raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalarda yashil buxgalteriya (Green Accounting) va ESG hisobotlari tizimini joriy etish shunchaki ixtiyoriy korporativ tashabbus emas, balki barqaror iqtisodiy o'sish va xalqaro raqobatbardoshlikni ta'minlashning eng muhim strategik vositasi ekanligi aniqlandi. Yashil buxgalteriyaning milliy amaliyotda shakllanishi korxonalarning real ekologik xarajatlarini to'g'ri baholashga, resurslarni tejashga va pirovardida "yashil mahsulotlar" ishlab chiqarish orqali ekologik toza bozor segmentlarini egallashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi PQ-4477-son "2019-2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori.
2. Han Y., Guo S. The synergistic effect between green technology innovation and corporate accounting information quality // *Finance Research Letters*. - 2025. - Vol. 85.
3. Xu R., Qiao Y., Lv H. Quality of accounting information and corporate green innovation performance // *International Review of Economics & Finance*. - 2025. - Vol. 100.
4. Juhro S.M., Narayan P.K., Garg B., Anugrah D.F. Transition to a green economy, oil prices and the current account // *Energy Economics*. - 2024. - Vol. 139.
5. Lutfi A., Al-Hiyari A., Elshaer I.A., Alrawad M., Almaiah M.A. Green environmental management system and environmental performance: Results from PLS-SEM and fsQCA // *Sustainable Futures*. - 2024. - Vol. 8.
6. Leitão J., Ferreira J., Santibáñez-González E. Green finance sources in Iberian listed firms: A socially responsible investment approach // *Journal of Cleaner Production*. - 2023. - Vol. 427. - Article 139259.
7. Burt M., Tursunov B. Methodological frameworks of green accounting implementation in emerging markets. *Journal of Corporate Finance and Sustainability*, 2024, 14(2), 112-128.
8. Raximova U.R. va boshqalar. yashil iqtisodiyot davrida buxgalteriya hisobi va esg hisobotlari: raqamli iqtisodiyot sharoitida barqaror rivojlanishning strategik vositalari//*Ilmiy anjumanlar materiallari* - 2025 – DOI: 10.5281/zenodo.18038823.
9. Xolmurodova D. Enhancing Green Accounting in Uzbekistan: Comparative Lessons from Developed Economies for Sustainable Development // *Green Economy and Development*. - 2026. - Vol. 4. - No. 6.
10. Amal Dabbous, Karine Aoun Barakat, The road towards environmental sustainability: Investigating the role of information and communication technologies and green technology innovations, *Journal of Cleaner Production*, Volume 432, 2023, 139826, ISSN 0959-6526.

Copyright: © 2026 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- 4.0 International License (CC - BY 4.0)

